

250

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

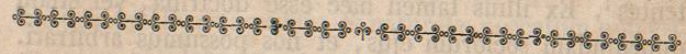
AD EPISCOPOS EUTROPIUM ET PAULUM

EPISTOLA,

SIVE LIBER

DE PERFECTIONE JUSTITIÆ

HOMINIS ¹.

Data sibi chartula definitionum, quæ Cælestii esse dicebantur, Augustinus ratiocinationes primum singulas, quibus ille, vel si quis alius erroris socius, perperam definiat posse hominem hic sine peccato esse, dissolvit brevibus responsis, docens perfectionem plenitudinemque justitiæ illam, qua homo sine ullo prorsus peccato sit, nec sine gratia possibilem per vires naturæ, præsertim vitiatæ, nec unquam esse præsentis hujus vitæ. Pergit inde ad auctoritates, quas eadem chartula de Scripturis corrogatas continebat, alias quibus homini præcipitur ut sit immaculatus et perfectus, alias quibus commemoratur non esse gravia Dei mandata, alias tandem quasi his, quæ a Catholicis

¹ Scriptus circiter finem anni 415.

contra Pelagianos proferri solerent, auctoritatibus contrarias.

Sanctis fratribus et coepiscopis, Eutropio et Paulo Augustinus.

CHARITAS vestra, quæ in vobis tanta est, et tam sancta, ut etiam jubenti servire delectet, petivit ut definitionibus quæ dicuntur Cœlestii esse, respondeam. Sic enim prænotata est eadem chartula quam dedistis: « Definitiones, ut dicitur, Cœlestii: » quæ prænotatio credo, quod non illius, sed eorum sit qui hoc attulerunt de Sicilia, ubi Cœlestius non esse perhibetur, sed multi talia garrientes, et sicut ait Apostolus, ipsi errantes, et alios in errorem mittentes¹. Ex illius tamen hæc esse doctrina, vel etiam quorumdam sociorum ejus, et nos possumus arbitrari. Nam neque istæ breves definitiones, vel potius ratiocinationes, ab illius abhorrent ingenio; quod in opere alio ejus inspexi, cujus eum esse constat auctorem: et non frustra istos fratres qui hæc attulerunt, in Sicilia existimo audisse, quod ipse docuerit ista vel scripserit. Vellem autem, si possem, ita obtemperare vestræ fraternæ benevolentiae, ut etiam ego tam breviter responderem. Sed nisi et illa commemorem quibus respondeo, quis poterit quemadmodum responderim judicare? Conabor tamen, quantum valuerō, adjuvantibus me apud Domini misericordiam etiam orationibus vestris, ut non ultra quam necesse est meus sermo procurrat.

I. « Ante omnia, inquit, interrogandus est qui negat hominem sine peccato esse posse, quid sit quodcumque peccatum, quod vitari potest, an quod vitari non potest.

¹ 2 Tim. iii, 23.

Si quod vitari non potest, peccatum non est: si quod vitari potest, potest homo sine peccato esse, quod vitari potest. Nulla enim ratio vel justitia patitur saltem dici peccatum, quod vitari nullo modo potest. » Respondemus, vitari posse peccatum, si natura vitiata sanetur gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. In tantum enim sana non est, in quantum id quod faciendum est, aut cæcitate non videt, aut infirmitate non implet; dum caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, ut non ea quæ vult homo faciat¹.

II. « Iterum quærendum est, inquit, peccatum voluntatis, an necessitatis est. Si necessitatis est, peccatum non est: si voluntatis est, vitari potest. » Respondemus quod supra: et ut sanemur, invocamus eum, cui dicitur in Psalmo, « De necessitatibus meis educ me². »

III. « Iterum, inquit, quærendum est, quid est peccatum, naturale, an accidens. Si naturale, peccatum non est: si autem accidens est, et recedere potest, et quod recedere potest, vitari potest, et quod vitari potest, potest homo sine eo esse quod vitari potest. » Respondetur, naturale non esse peccatum, sed naturæ, præsertim vitiatæ, unde facti sumus natura filii iræ, parum esse ad non peccandum voluntatis arbitrium, nisi adjuta sanetur gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum³.

IV. « Iterum, ait, quærendum est, quid est peccatum, actus, an res. Si res est, auctorem habeat necesse est; et si auctorem habere dicitur, jam alter præter Deum rei alicujus auctor induci videbitur: at si hoc dici impium est, confiteri necesse est peccatum omne actum esse, non rem. Si igitur actus est, imo quia vere actus est, vitari potest. » Respondemus, peccatum quidem actum dici et esse, non rem. Sed etiam in corpore claudicatio eadem

¹ Gal. v, 17. — ² Psal. xxiv, 17. — ³ Ephes. ii, 3.

ratione actus est, non res : quoniam res, pes ipse vel corpus vel homo est, qui pede vitiato claudicat ; nec tamen vitare potest homo claudicationem , nisi habeat sanatum pedem. Quod etiam in interiore homine fieri potest, sed gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Ipsum sane vitium quo claudicat homo, nec pes est, nec corpus, nec homo, nec ipsa claudicatio ; quæ utique non est quando non ambulat, cum tamen insit vitium quo fit claudicatio quando ambulat. Quærat ergo quod eidem vitio nomen imponat, utrum rem velit dicere, an actum, an rei potius qualitatem malam, qua deformis actus existit. Sic et in homine interiore animus res est, rapina actus est, avaritia vitium est, id est, qualitas secundum quam malus est animus, etiam quando nihil agit unde avaritiæ suæ serviat, etiam quando audit : « Non concupisces¹, » seque vituperat, et tamen avarus manet : sed per fidem renovatur, id est, sanatur, de die in diem, nec tamen nisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum².

V. « Iterum, inquit, quærendum est, utrum ne debeat homo sine peccato esse. Procul dubio debet. Si debet, potest : si non potest, ergo nec debet. Et si non debet homo esse sine peccato, debet ergo cum peccato esse ; et jam peccatum non erit, si illud deberi constiterit. Aut si hoc etiam dici absurdum est, confiteri necesse est, debere hominem sine peccato esse, et constat eum non aliud debere quam potest. » Respondetur eadem similitudine, qua superius jam respondimus. Cum enim videmus claudum, qui sanari potest, recte utique dicimus, Debet homo iste esse sine claudicatione ; et si debet, potest. Nec tamen cum vult continuo potest, sed cum fuerit adhibita curatione sanatus, et medicina adjuverit voluntatem. Hoc fit in interiore homine, quod ad peccatum attinet tanquam ejus

¹ Exod. xx, 17. — ² 2 Cor. iv, 16.

claudicationem, per ejus gratiam qui venit non vocare justos, sed peccatores ; « Quia non est opus sanis medicus, » sed male habentibus¹. »

VI. « Iterum, ait, quærendum est, utrum-ne præceptum sit homini sine peccato esse. Aut enim non potest, et præceptum non est : aut quia præceptum est, potest. Nam quid præciperetur, quod fieri omnino non posset ? » Respondetur consultissime homini præcipi, ut rectis passibus ambulet, ut cum se non posse perspexerit, medicinam requirat, quæ interioris hominis ad sanandam peccati claudicationem, gratia Dei est per Jesum Christum Dominum nostrum.

VII. « Iterum, ait, quærendum est, an velit Deus hominem sine peccato esse. Procul dubio vult, et procul dubio potest. Quis enim tam demens est, ut vel dubitet fieri posse, quod Deum velle non dubitat ? » Respondetur : Si nollet Deus hominem sine peccato esse, non mitteret Filium suum sine peccato, qui sanaret homines a peccatis. Hoc fit in credentibus et proficientibus renovatione interioris hominis de die in diem, donec fiat perfecta justitia tanquam sanitas plena.

VIII. « Iterum, ait, quærendum est, quomodo vult Deus hominem esse, cum peccato, an sine peccato. Procul dubio non vult esse cum peccato. Quanta hæc impietatis blasphemia sit, cogitandum est ut dicatur hominem posse esse cum peccato, quod Deus non vult ; et negetur posse esse sine peccato, quod Deus vult : quasi aliquem ad hoc Deus creaverit, ut posset esse quod nolit, et non posset esse quod velit, et ut contra suam magis quam ut secundum suam existeret voluntatem. » Jam superius responsum est : sed addendum video, quod spe salvi facti sumus. « Spes » autem videtur, non est spes ; quod enim videt quis, quid

¹ Matth. ix, 12 et 13.

» sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus¹. « Tunc ergo erit plena justitia, quando plena sanitas; tunc plena sanitas, quando plena charitas; plenitudo enim legis charitas²: tunc autem plena charitas, quando videbimus eum sicuti est³. Neque enim erit quod addatur ad dilectionem, cum fides pervenerit ad visionem.

IX. « Iterum quærendum est, inquit, per quid efficitur homo cum peccato, per naturæ necessitatem, an per arbitrii libertatem. Si per naturæ necessitatem, culpa caret: si per arbitrii libertatem, quærendum est a quo ipsam arbitrii libertatem acceperit; procul dubio a Deo. Deus autem quod dedit, certe bonum est, negari enim non potest. Qua igitur ratione bonum probatur, si magis ad malum quam ad bonum pronum est? Magis enim ad malum quam ad bonum est, si homo per illud potest esse cum peccato, et non potest esse sine peccato. » Respondetur, per arbitrii libertatem factum, ut esset homo cum peccato; sed jam pœnalis vitiositas subsecuta, ex libertate fecit necessitatem. Unde ad Deum fides clamat, « De necessitatibus meis educ me⁴. » Sub quibus positi, vel non possumus quod volumus intelligere, vel quod intellexerimus, volumus, nec valemus implere. Nam et ipsa libertas credentibus a liberatore promittitur. « Si vos, inquit, Filius » liberaverit, tunc vere liberi eritis⁵. » Victa enim vitio in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura. Hinc alia Scriptura dicit: « A quo enim quis devictus est, huic et » servus addictus est⁶. » Sicut ergo non est opus sanis medicus, sed male habentibus⁷: ita non est opus liberis liberator, sed servis, ut ei dicat gratulatio libertatis, « Salvam fecisti de necessitatibus animam meam⁸. » Ipsa

¹ Rom. viii, 24. — ² Id. xiii, 10. — ³ I Joan. iii, 2. — ⁴ Psal. xxiv, 17. — ⁵ Joan. viii, 36. — ⁶ 2 Petr. ii, 19. — ⁷ Matth. ix, 12. — ⁸ Psal. xxx, 8.

enim sanitas est vera libertas, quæ non perisset, si bona permansisset voluntas. Quia vero peccavit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura necessitas, donec tota sanetur infirmitas, et accipiatur tanta libertas, in qua sicut necesse est permaneat beate vivendi voluntas, ita ut sit etiam bene vivendi et nunquam peccandi voluntaria felixque necessitas.

X. « Proinde, inquit, Deus bonum hominem fecit, et præterquam illum bonum fecit, bonum ei insuper ut faceret imperavit. Quam impium, ut confiteamur hominem malum esse, quod nec factus est, nec ei præceptum est; et negemus eum bonum posse esse, quod factus est, et quod ei ut faceret imperatum est. » Respondemus: Quia ergo non se ipse homo, sed Deus bonum hominem fecit; Deus eum, non se ipse, ut sit bonus reficit, dum volentem, credentem, invocantem liberat a malo, quod sibi ipse fecit. Hoc autem fit, dum gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum renovatur homo interior de die in diem², ut ad sempiternam, non pœnam, sed vitam resurgat homo exterior in novissimo die.

XI. « Iterum, ait, quærendum est, quot modis constet omne peccatum; duobus, ni fallor, si aut illa fiant quæ prohibentur, aut illa non fiant quæ jubentur. Tam certè omnia illa quæ prohibita sunt, vitari possunt, quam quæ præcepta sunt perfici. Nam frustra aut prohiberetur aut juberetur, quod vel caveri vel impleri non posset. Et quomodo negabimus posse esse hominem sine peccato, cum confiteri necesse sit, eum tam omnia illa quæ vetantur posse cavere, quam quæ imperantur efficere? » Respondetur multa esse in Scripturis sanctis divina præcepta, quæ omnia commemorare nimis operosum est¹: sed Dominus qui verbum consummans et brevians fecit super terram,

¹ Rom. ix, 28.

in duobus præceptis dixit Legem Prophetasque pendere ¹; ut intelligeremus, quidquid aliud divinitus præceptum est, in his duobus habere finem, et ad hæc duo esse referendum: « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde » tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et diliges proximum tuum tanquam te ipsum. In his, inquit, » duobus præceptis tota Lex pendet et Prophetæ². » Quidquid ergo Dei lege prohibemur, et quidquid jubemur facere, ad hoc prohibemur et jubemur, ut duo ista compleamus. Et forte generalis prohibitio est: « Non concupisces³; » et generalis jussio, Diliges. Unde breviter et apostolus Paulus quodam loco utrumque complexus est. Prohibitio enim est « Nolite conformari huic sæculo: » jussio autem: « Sed reformamini in novitate mentis vestræ⁴. » Illud pertinet ad concupiscere, hoc ad diligere; illud ad continentiam, hoc ad justitiam; illud ad declinandum a malo, hoc ad faciendum bonum. Non concupiscendo enim vetustate expoliamur, et novitate induimur diligendo. Sed nec quisquam potest continens esse, nisi Deus det⁵, et charitas Dei diffunditur in cordis nostris⁶, non per nos ipsos, sed per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Hoc autem fit de die in diem in iis, qui volendo et credendo et invocando proficiunt, et præterita obliviscentes in ea quæ ante sunt extenduntur. Ad hoc enim lex ista præcipit, ut cum in his implendis homo defecerit, non se extollat superbia tumidus⁷, sed ad gratiam confugiat fatigatus; ac sic eum lex terrendo, ad Christum diligendum pædagogum perducatur officio.

XII. « Iterum, quærendum est, inquit, quomodo non potest homo sine peccato esse, voluntate an natura. Si natura peccatum non est: si voluntate, perfacile potest

¹ Matth. xxii, 40. — ² Ibid. 37. — ³ Exod. xx, 17, et Deut. vi, 5. — ⁴ Rom. xii, 2. — ⁵ Sap. viii, 21. — ⁶ Rom. v, 5. — ⁷ Philip. iii, 13.

voluntas voluntate mutari. » Respondemus, admonentes esse cogitandum quanta sit ista præsumptio, qua dicitur non solum posse, (quod quidem adjuvante gratia Dei negandum non est), sed etiam perfacile posse voluntatem voluntate mutari: cum dicat Apostolus: « Caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem; hæc enim invicem adversantur, ut non ea quæ vultis faciat¹. » Non enim ait, « Hæc invicem adversantur, ut quæ potestis facere, nolitis: » sed, ut non ea quæ vultis faciat². » Cur ergo concupiscentia carnis, (quæ utique culpabilis atque vitiosa est, nihilque est aliud quam desiderium peccati, quod idem Apostolus præcipit, ne regnet in nostro mortali corpore³, ubi satis ostendit esse tamen in nostro mortali corpore, quod permittendum non sit ut regnet): cur ergo ista concupiscentia non mutata est ea voluntate, quam voluntatem satis evidenter expressit Apostolus dicens, ut non ea quæ vultis faciat⁴; si facile potest voluntas voluntate mutari? Nec sana isto modo naturam, sive animæ, sive corporis, quam Deus creavit, et quæ tota bona est, accusamus: sed eam dicimus propria voluntate vitiatam, sine Dei gratia non posse sanari.

XIII. « Iterum, ait, quærendum est, si non potest homo sine peccato esse, cujus culpa est, ipsius ne hominis, an cujuslibet alterius: si ipsius hominis, quomodo culpa hominis est, si hoc non est quod esse non potest? » Respondemus, ideo esse culpam hominis, quod non est sine peccato, quia sola hominis voluntate factum est, ut ad istam necessitatem veniret, quam sola hominis voluntas superare non possit.

XIV. « Iterum, ait, quærendum est, Si natura hominis bona est, quod nullus negare nisi Marcion aut Manichæus audebit, quomodo igitur bona est, si malo ei carere

¹ Gal. v, 17. — ² Rom. vi, 12.

non est possibile? Omne enim peccatum malum esse quis dubitet? » Respondemus, et naturam hominis bonam esse, et eam malo carere posse. Nam ideo clamamus: « Libera nos a malo¹: » quod non perficitur, quando corpus quod corrumpitur, aggravat animam². Sed hoc agitur gratia per fidem, ut aliquando dicatur, « Ubi est, mors, contentio tua? ubi est, mors, aculeus » tuus? Aculeus autem mortis peccatum, virtus vero » peccati lex³. » Quoniam lex prohibendo auget peccati cupiditatem, nisi diffundat Spiritus charitatem, quæ plena et perfecta tunc erit, cum videbimus facie ad faciem.

XV. « Et hoc, inquit, dicendum est: Certe justus est Deus; negari enim non potest. Imputat autem Deus homini omne peccatum. Et hoc quoque confitendum puto, quia neque peccatum est, quidquid non imputabitur in peccatum. Et si est aliquod peccatum quod vitari non possit, quomodo justus Deus dicitur, si imputare cuiquam creditur, quod vitari non possit? » Respondemus, jam olim contra superbos clamatum: « Beatus cui non imputavit Dominus » peccatum⁴. » Non enim imputat his qui fideliter ei dicunt: « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris⁵. » Et juste non imputat, quia justum est quod ait: « In qua mensura mensi fueritis, in » eadem remetietur vobis⁶. » Peccatum est autem, cum vel non est charitas quæ esse debet, vel minor est⁷ quam debet, sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit: quia si potest, præsens voluntas hoc facit: si autem non potest, præterita voluntas hoc fecit; et tamen vitari potest, non quando voluntas superba laudatur, sed quando humilis adjuvatur.

¹ Matth. vi, 13. — ² Sap. ix, 15. — ³ I Cor. xv, 55. — ⁴ Psal. xxxi, 2.
⁵ Matth. iv, 11. — ⁶ Il. vii, 2. — ⁷ Vide supra, lib. de Spiritu et Litt. cap. 26, et lib. de Nat. es Grat. cap. 38.

XVI. Post hæc ille qui ista conscripsit, introducit personam suam quasi cum altero disputantem, et fecit se interrogari, et quasi ab interrogante sibi dici: « Da mihi hominem sine peccato. » Et respondet: Do tibi qui esse possit. » Et rursus ab interrogante dicitur ei: « Quis est? » Et respondet: « Ipse tu. Quod si dixeris, inquit, ego esse non possum: respondendum est, cujus culpa est? Quod si dixeris, mea: dicendum est, Et quomodo tua est, si esse non potes? » Iterum facit se interrogari et dici sibi: « Tu ipse sine peccato es, qui dicis hominem sine peccato esse posse? » Et respondet: « Quod non sum sine peccato, cujus culpa est? Quod si dixerit, inquit, tua est: respondendum est, Quomodo mea, si esse non possum? » Nos respondemus, nullum cum eis de his verbis esse debere conflictum: quia non est ausus dicere hominem esse sine peccato, vel aliquem, vel se ipsum, sed tantummodo esse posse, respondit; quod neque nos negamus. Quando autem possit, et per quem possit, hoc quaeritur. Si enim modo est, non omni animæ fidei positæ in corpore mortis hujus orandum est, et dicendum, « Dimitte » nobis debita nostra¹: » cum jam in sancto baptismo universa fuerint dimissa præterita. Quisquis autem membrum fidelibus Christi hoc non esse orandum, persuadere conatur, nihil aliud quam se ipsum Christianum non esse profitetur. Porro si per se ipsum potest homo esse sine peccato, ergo Christus gratis mortuus est²: « Non autem gratis Christus mortuus est: » non igitur potest homo esse sine peccato, etiamsi velit, nisi adjuvetur gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Quod ut perficiatur, et nunc in proficientibus agitur, et omni modo implebitur, contentione mortis absumpta, et charitate quæ credendo et sperando nutritur, videndo et obtinendo per-

¹ Matth. vi, 12. — ² Gal. ii, 21.

XVII. Deinde instituit divinis testimoniis agere quod intendit : quod quale sit , diligentius advertamus. « Testimonia, inquit, quibus probatur præceptum esse homini ut absque peccato sit. » Ad hoc respondemus : Non utrum præceptum sit quæritur, quod valde manifestum est : sed hoc ipsum quod præceptum esse constat, utrum in corpore mortis hujus possit impleri, ubi caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem¹, ut non ea quæ volumus faciamus. De quo corpore mortis hujus, non omnis liberatur qui finit hanc vitam, sed qui in hac vita susceperit gratiam, et ne in vanum suscipiat bonis operibus egerit. Aliud est enim, exire de hoc corpore, quod omnes homines dies vitæ hujus ultimus cogit ; aliud est autem liberari, de corpore mortis hujus, quod sola Dei gratia per Jesum Christum Dominum nostrum, sanctis et fidelibus ejus impertit. Post hanc autem vitam merces perficiens redditur, sed eis tantum a quibus in hac vita ejusdem mercedis meritum comparatur. Non enim ad saturitatem justitiæ, cum hinc exierit, quisque perveniet, nisi ad eam cum hic est, esuriendo et sitiendo cucurrerit. « Beati quippe qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam » ipsi saturabuntur². »

XVIII. Quandiu ergo peregrinantes a Domino per fidem ambulamus³, non per speciem, unde dictum est, « Justus ex fide vivit⁴ ; » hæc est nostra in ipsa peregrinatione justitia, ut ad illam perfectionem plenitudinemque justitiæ, ubi in specie decoris ejus jam plena et perfecta charitas erit, nunc ipsius cursus rectitudine et perfectione tendamus, castigando corpus nostrum et servituti subjiciendo, et eleemosynas in dandis beneficiis, et dimittendis quæ in nos sunt commissa peccatis, hilariter et ex corde faciendo, et orationibus indesinenter instando ; et

¹ Gal. v, 17. — ² Matth. v, 6. — ³ 2 Cor. v, 6. — ⁴ Habac. ii, 4.

hæc faciendo in doctrina sana, qua ædificatur fides recta, spes firma, charitas pura. Hæc est nunc nostra justitia, qua currimus esurientes et sitientes ad perfectionem plenitudinemque justitiæ, ut ea postea saturemur. Unde Dominus in Evangelio cum dixisset : « Nolite facere justitiam vestram coram hominibus, ut videamini ab eis¹ ; » ne istum nostrum cursum sinæ humanæ gloriæ metiremur, non est in expositione justitiæ ipsius executus, nisi tria ista, jejunium, eleemosynas, orationes ; jejunio scilicet universam corporis castigationem significans ; eleemosynis omnem benevolentiam et beneficentiam, vel dandi, vel ignoscendi ; et oratione insinuans omnes regulas sancti desiderii : ut quoniam in castigatione corporis frenatur concupiscentia, quæ non frenari, sed omnino esse non debet, nec erit in illa perfectione justitiæ, ubi nullum erit omnino peccatum ; et sæpe in usu rerum etiam concessarum atque licitarum exerit immoderationem suam : in ipsa vera beneficentia qua justus consulit proximo, quædam fiunt quæ obsint, cum prodesse putata sint ; et aliquando per infirmitatem, vel cum minus sufficit necessitatibus aliorum, vel parum in eis proficit, quod benignitatis ac laboris impenditur, subrepat tedium, quo fuscetur hilaritas in qua datorem diligit Deus ; subrepat autem tanto magis, quanto minus quisque, et tanto minus, quanto magis profecerit² : his atque hujusmodi consideratis, merito in oratione dicimus, « Dimitte nobis debita nostra, si- » cut et nos dimittimus debitoribus nostris³. » Si tamen quod dicimus, faciamus, ut vel ipsi etiam diligantur inimici : vel si quisquam adhuc in Christo parvulus hoc nondum facit ; pœnitenti tamen quod in eum quisque peccavit, et veniam petenti, ex intimo cordis ignoscat, si vult ut ejus orationem Pater cœlestis exaudiat.

¹ Matth. vi, 1. — ² 2 Cor. ix, 7. — ³ Matth. vi, 12.

XIX. In qua oratione, si contentiosi esse nolumus, satis nobis propositum speculum est, ubi inspiciatur vita justorum, qui ex fide vivunt, et perfecte currunt, quamvis sine peccato non sint. Unde dicunt, Dimitte nobis; quia nondum quo curritur pervenerunt. Hinc dicit Apostolus: « Non quia jam acceperim, aut jam perfectus sim: » fratres, ego me non arbitror apprehendisse; unum autem, quæ retro oblitus, in ea quæ ante sunt extentus, » secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis in Dei Christo Jesu¹. » Quotquot ergo perfecti, hoc sapiamus; id est, quotquot perfecte currimus, hoc sapiamus, quod nondum perfecti sumus, ut illic perficiamur quo perfecte adhuc currimus: ut cum venerit quod perfectum est, quod ex parte est destruat²; id est, non jam ex parte sit, sed ex toto; quia fidei et spei jam res ipsa, non quæ credatur et speretur, sed quæ videatur teneaturque succedet: charitas autem, quæ in his tribus major est, non auferetur; sed augebitur et implebitur, contemplata quod credebat, et quod sperabat indepta. In qua plenitudine charitatis præceptum illud implebitur: « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex » tota anima tua, et ex tota mente tua³. » Nam cum est adhuc aliquid carnalis concupiscentiæ, quod vel continendo frenetur, non omni modo ex tota anima diligitur Deus. Non enim caro sine anima concupiscit, quamvis caro concupiscere dicatur, quia carnaliter anima concupiscit. Tunc erit justus sine ullo omnino peccato, quando nulla lex erit in membris ejus repugnans legi mentis ejus⁴, sed prorsus toto corde, tota anima, tota mente diligit Deum, quod est primum summumque præceptum⁵. Cur ergo non præciperetur homini ista perfectio, quamvis

¹ Philip. III, 12. — ² I Cor. XIII, 10. — ³ Deut. IV, 5. — ⁴ Rom. VII, 23. — ⁵ Matth. XXII, 37.

eam in hac vita nemo habeat¹? Non enim recte curritur, si quo currendum est nesciatur. Quomodo autem sciretur, si nullis præceptis ostenderetur: « Sic ergo curramus, ut » comprehendamus². » Omnes enim qui recte currunt, comprehendunt: non sicut in agone theatro, omnes quidem currunt, sed unus accipit palmam. Curramus credendo, sperando, desiderando; curramus corpus castigando, et eleemosynas in bonis dandis malisque ignoscendis, hilariter et ex corde faciendo, et currentium vires ut adjuventur orando; et sic audiamus præcepta perfectionis, ne currere negligamus ad plenitudinem charitatis.

XX. His præmissis, ea testimonia quæ posuit iste cui respondemus, tanquam nos ea protulerimus, diligenter audiamus, « In Deuteronomio: « Tu autem perfectus eris » coram Domino Deo tuo³. » Item illic: « Et non erit inconsummatus in filiis Israël. » Item Salvator in Evangelio: » Estote perfecti, quia Pater vester qui in coelis est, perfectus est⁴. » Item Apostolus ad Corinthios secunda: « De cætero, fratres, gaudete, perfecti estote⁵. » Item ad Colossenses: « Corripientes omnem hominem, et docentes » in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo⁶. » Item ad Philippenses: « Omnia » facite sine murmuratione et hæsitatione, ut sitis irreprensibiles et simplices, sicut filii Dei immaculati⁷. » Item ad Ephesios: « Benedictus Deus et Pater Domini » nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spiritali, in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos » in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti » et immaculati in conspectu ejus⁸. » Item ad Colossenses: « Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu

¹ Vide lib. de Spiritu et Litt. cap. 36. — ² I Cor. IX, 24. — ³ Deut. XVII, 13. — ⁴ Matth. V, 48. — ⁵ 2 Cor. XIII, 11. — ⁶ Coloss. I, 28. — ⁷ Philip. III, 14. — ⁸ Ephes. I, 3.